

Талғаулы салалас

➤ Құрамындағы жай сөйлемдерде тәуелсіз, дербес әрекеттер баяндалып, тек біреуіндегі ғана іс-әрекет, қимылдың жүзеге асыратындығына болжам жасауды білдіретін салаластың түрі.

Сложносочинённые предложения с разделительными союзами

называют действия, которые не могут быть одновременными: они либо чередуются во времени, либо одно из них исключает другое.

Талғаулы салалас сөйлем осы шылаулары арқылы құрмаласады.

Сложносочинённые предложения образуются при помощи:

**НЕ, НЕМЕСЕ, Я, ЯКИ,
БОЛМАСА, Я БОЛМАСА,
ӘЙТПЕСЕ, ӘЛДЕ.**

Мысалы:

- Біз ауылға автобуспен **немесе** пойызбен барамыз. Мы поедим в аул на автобусе или на поезде.
- Ертен доп ойнауға **я** Асқар барады, **я** Саят барады. Завтра играть в мяч пойдет или Асқар или Саят.
- Бүгін **не** қар жауады, **не** жаңбыр жауады. Сегодня пойдет или снег или дождь.
- Тезірек шөп ору керек, **әйтпесе** уақыт өтіп кетеді. Надо быстрее скосить траву иначе упустим время. Ертерек үйге дәрігер шақыру керек **немесе** ауруханаға бару керек. Необходимо раньше домой вызвать врача либо надо идти в больницу.

Көп нүктенің орнына керекті шылауларды қой.

- 1.Өлеңді ...Ермек айтсын,... бәріміз айттайық.
- 2.Мектептегі ата-аналар жиналысына ...әкем ...анам қатысады.
- 3.Сен үздік оқушы болғын келсе мықты дайындалуың керек,... емтихан тапсыруға тура келеді.
- 4.Қазіргі кезде адамдар компьютерді білу қажет... барлық жаңа ақпараттан құр қалады.
- 5.Бүгінгі қазақ тілі сабақта мен жақсы баға алу керекпін... тоқсан бағасы даулы болып тұр.